

SLAĎOVÁNÍ VZDĚLÁVACÍ NABÍDKY S POTŘEBAMI TRHU PRÁCE

METODIKA INFORMAČNÍHO PRODUKTU PRO POTŘEBY PORADENSTVÍ PRO DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

INFORMAČNÍ PODPORA PRO VÝBĚR REKVALIFIKACE / ZVÝŠENÍ KVALIFIKACE

- Zakázka:** Zajištění koncepčního řešení v oblasti sladění vzdělávací nabídky s potřebami trhu práce, monitoringu dalšího vzdělávání včetně pilotního ověřování a realizace vybraných aktivit v těchto oblastech
- Projekt:** Koncept
- Dodavatel:** Národní vzdělávací fond, o.p.s.
úsek: Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání
- Realizační tým:** Věra Czesaná – vedoucí realizačního týmu
Jiří Braňka, Zdeňka Matoušková, Marta Salavová, Martin Bakule

P4 - Finální verze produktu

30. 3. 2012

Projekt	Koncept
Zakázka	Zajištění koncepčního řešení v oblasti sladění vzdělávací nabídky s potřebami trhu práce, monitoringu dalšího vzdělávání včetně pilotního ověřování a realizace vybraných aktivit v těchto oblastech
Zadavatel	NÚV
Aktivita	2 C - Zpracování a ověření informačních produktů pro dvě skupiny odběratelů
Etapa plnění	Finální verze produktu

OBSAH

ÚVOD	4
1. VYMEZENÍ A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PROFESNÍ SKUPINY	6
2. SITUACE NA TRHU PRÁCE PRO PROFESNÍ SKUPINU	7
3. UPLATNITELNOST OSOB S DANÝM OBOREM A STUPNĚM VZDĚLÁNÍ	9
4. VHODNÉ SMĚRY PRO ZMĚNU NEBO ROZŠÍŘENÍ KVALIFIKACE.....	11
PŘÍLOHA 1: VÝBĚR PROFESNÍ SKUPINY PRO PILOTNÍ INFORMAČNÍ PRODUKT	12
PŘÍLOHA 2: ZJIŠŤOVÁNÍ CELKOVÉHO POČTU VOLNÝCH MÍST NA TRHU PRÁCE	14
PŘÍLOHA 3: PRACNOST VYTVÁŘENÍ INFORMAČNÍHO PRODUKTU.....	16

ÚVOD

Metodický návod pro zpracování informačního produktu pro poradce v oblasti dalšího vzdělávání je určen všem, kteří budou zpracovávat tento produkt pro určitou profesi. V tomto úvodu je nejprve stručně vymezen cíl samotného informačního produktu (IP), popsána logika jeho tvorby a obsahová struktura. Další kapitoly pak poskytují informace, jak jednotlivé části IP zpracovávat a jaké údaje využít.

CÍLE PRODUKTU

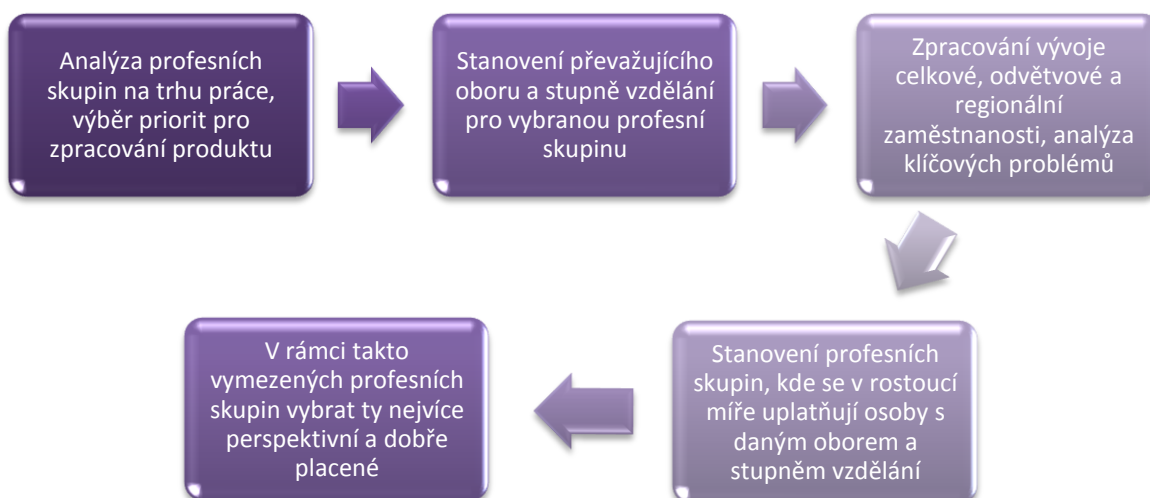
Poradenství v oblasti dalšího vzdělávání (DV) má za cíl doporučit zájemci vhodný směr rekvalifikace nebo zvýšení kvalifikace. Pro tento účel se často používá např. bilanční diagnostika, jejíž těžiště spočívá ve vyhodnocení osobnostních předpokladů klienta jako je úroveň a směr dosaženého vzdělání, jeho dosavadní osobní a pracovní zkušenosti, současný zdravotní stav a vlastní představy o profesním růstu. V ideálním případě by poradenství v oblasti dalšího vzdělávání mělo kromě bilanční diagnostiky vzít v úvahu i situaci na trhu práce a její očekávaný vývoj. To znamená, že ze skupiny vhodných směrů rekvalifikace / zvyšování kvalifikace, které jsou výsledkem zhodnocení osobnostního a profesního potenciálu klienta, by mělo doporučit pouze ty směry, které klientovi umožní nalézt uplatnění v profesích, které jsou z hlediska platu, nabídky pracovních příležitostí a dlouhodobé perspektivy atraktivní.

Pro takové vyhodnocení však poradenství pro DV nemá dostatečné informace. V současné době neexistuje nástroj, který by vzal v úvahu všechny faktory, které úspěšnost profesních skupin na trhu práce ovlivňují, a dokázal z nich připravit pro klienta doporučení relevantních perspektivních profesí. Cílem tohoto informačního produktu je doplnění existujících poradenských nástrojů.

LOGIKA TVORBY PRODUKTU

Informační produkt se vždy týká pouze jedné specifické profesní skupiny, která je identifikována na základě analýzy vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti profesí v členění podle klasifikace zaměstnání (KZAM, ISCO-CZ). Tato analýza je podrobně popsána v Příloze 1. Jedná se vždy o profesní skupinu s problematickým uplatněním, u které je zřejmé, že původní obor a úroveň dosaženého vzdělání (kvalifikace) již nevyhovuje potřebám trhu práce a bude nutné jej v rámci dalšího vzdělávání rozšířit nebo změnit.

Schéma 1: Logika tvorby informačního produktu

Na základě tohoto postupu zpracování IP pro jednotlivé vybrané profesní skupiny je stanovena jednotná obsahová struktura a grafická podoba IP.

IP se skládá ze čtyř základních bloků:

- 1. Vymezení a základní charakteristiky profesní skupiny**
- 2. Situace na trhu práce pro profesní skupinu**
- 3. Uplatnitelnost osob s daným oborem a stupněm vzdělání**
- 4. Vhodné směry pro rekvalifikace nebo zvýšení kvalifikace**

Každý blok je zpracován ve formě tabulek, grafů a stručného slovního komentáře. Při návrhu obsahu i formy IP bylo přihlédnuto zejména k požadavkům cílové skupiny na stručnost, přehlednost a jednoznačnost.

Metodika byla ověřena zpracováním jednoho IP, a to IP pro profesní skupinu krejčí / švadlena. Výběr profesních skupin pro zpracování by se měl odvíjet od charakteristik osob, se kterými se poradci v oblasti dalšího vzdělávání nejčastěji setkávají. Půjde zejména o osoby, které potřebují poradit se zaměřením své další profesní kariéry, tedy o osoby, které čelí problémům s uplatněním své stávající kvalifikace. V Příloze 1 je popsán postup, který byl uplatněn při volbě profese, pro kterou byl zpracován první IP a který by měl být využit i při výběru profesí, pro které budou zpracovávány další IP pro poradce.

Součástí metodiky je i Příloha 2, která obsahuje postup uplatněný při zjišťování celkového počtu volných míst na trhu práce. Tento postup bylo nezbytné využít v době, kdy databáze úřadů práce, resp. Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) obsahovala pouze informace o volných pracovních místech hlášená podniky úřadům práce, nebrala v úvahu volná pracovní místa inzerovaná podniky prostřednictvím specializovaných webových portálů. Na těchto portálech byla inzerována především kvalifikačně náročnější volná pracovní místa. Od letošního roku 2012 bude MPSV spolupracovat s rozhodujícími webovými portály a mělo by uveřejňovat informace, které budou komplexně pokrývat nabídku volných pracovních míst.

1. VYMEZENÍ A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PROFESNÍ SKUPINY

Popis bloku a zdroje informací, použité pro jednotlivé charakteristiky

Charakteristika	Zdroj dat / informací
Název profesní skupiny	Oficiální klasifikace zaměstnání (KZAM, resp. CZ-ISCO). Online na: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/kzam_systematicka_cast http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_zamestnani_%28cz_isco%29
Názvy příslušných typových pozic / volných pracovních míst	Národní soustava povolání (online na: http://katalog.nsp.cz/) Metodické centrum CZ-ISCO (online na: http://www.ispv.cz/cz/Metodicke-centrum-CZ-ISCO.aspx) Portál služeb zaměstnanosti (online na: http://portal.mpsv.cz/) Výstupy projektu Sledování krátkodobých trendů v poptávce po pracovní síle (Národní vzdělávací fond, http://www.nvf.cz/observatory)
Klasifikace KZAM / CZ-ISCO	Oficiální klasifikace zaměstnání (KZAM, resp. CZ-ISCO). Online na: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/kzam_systematicka_cast http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_zamestnani_%28cz_isco%29
Vzdělanostní struktura podle stupně vzdělání a optimální stupeň a obor vzdělání	ČSÚ – mikrodata za druhé čtvrtletí příslušných roků Výběrového šetření pracovních sil, vlastní propočty
Vzdělanostní struktura podle oboru vzdělání a optimální stupeň a obor vzdělání	Národní soustava povolání (online na: http://katalog.nsp.cz/) ČSÚ – mikrodata za druhé čtvrtletí příslušných roků Výběrového šetření pracovních sil, vlastní propočty

Proč je tento blok důležitý

Poskytuje základní informace o příslušné profesní skupině v roce, za který jsou k dispozici poslední statistická data z Výběrového šetření pracovních sil. Umožňuje poradci získat základní představu o této profesní skupině, tedy o její vzdělanostní struktuře (o zastoupení osob se základním vzděláním, vyučením a maturitou) a o tom, jak velký podíl osob zastávající tuto profesi má optimální vzdělání pro její výkon. Tyto informace umožní poradci prokázat před příslušným klientem, že se orientuje v dané profesi.

Metodické poznámky

Vymezení analyzované profesní skupiny je komplikováno několika faktory. Za prvé Národní soustava povolání (NSP) nemá ke všem profesním skupinám dle KZAM/CZ-ISCO zpracované profily typových pozic a naplnění NSP ještě bude nějakou dobu trvat. Může se tedy stát, že se pro každou analyzovanou třídu profesí nepodaří přiřadit typové profese. V takovém případě je možné využít seznam povolání, které pro jednotlivé profesní skupiny zpracoval Český statistický úřad nebo využít databázi některého ze soukromých poskytovatelů inzerce volných pracovních míst jako je Práce.cz, Jobs.cz apod.

Dále je nutné vzít úvahu přechod na klasifikaci CZ-ISCO, která je z hlediska obsahu jednotlivých profesních skupin (tedy toho, jaké profese zahrnují a jak jsou tyto profese definovány) výrazně odlišná od KZAM – to má vliv jak na vymezení profesních skupin, tak na analýzy jejich situace na trhu práce a uplatnitelnosti (viz dále).

Ke každé profesní skupině je dále určen optimální stupeň a obor vzdělání; to vychází jak z NSP (dle Klasifikace kmenových oborů vzdělání – KKO), tak z VŠPS, které pro každého respondenta určuje stupeň a obor vzdělání dle klasifikace ISCED. Ta ovšem není zcela shodná s KKO a tuto odlišnost je potřeba vzít v úvahu.

2. SITUACE NA TRHU PRÁCE PRO PROFESNÍ SKUPINU

Popis bloku a zdroje informací, použité pro výpočet jednotlivých indikátorů

Indikátor	Zdroj dat / informací
Vývoj celkové zaměstnanosti profesní skupiny v letech 2000-2010	Vlastní výpočty z mikrodat za druhé čtvrtletí jednotlivých ročních VŠPS
Odvětvová struktura zaměstnanosti profesní skupiny	Vlastní výpočty z mikrodat za druhé čtvrtletí jednotlivých VŠPS
Zaměstnanost profesní skupiny v jednotlivých krajích	Vlastní výpočty z mikrodat za druhé čtvrtletí jednotlivých VŠPS
Volná pracovní místa pro profesní skupinu v letech 2007-2010	Statistiky MPSV (http://portal.mpsv.cz/sz/stat/trh)
Uchazeči o zaměstnání profesní skupiny v letech 2007-2010	Statistiky MPSV
Vývoj podílu uchazečů na 1 volné pracovní místo	Vlastní výpočty ze statistik MPSV
Volná pracovní místa a uchazeči o zaměstnání profesní skupiny v jednotlivých krajích	Vlastní výpočty ze statistik MPSV
Míra nezaměstnanosti profesní skupiny a kvalifikačně příbuzných profesí	Vlastní výpočty ze statistik MPSV a mikrodat za druhé čtvrtletí posledního dostupného VŠPS

Proč je tento blok důležitý

Poskytuje informace o celkové situaci na trhu práce pro danou profesní skupinu včetně rozdílů v uplatnitelnosti v jednotlivých regionech. Tyto informace jsou důležité nejen pro podrobnější orientaci v současném postavení profesní skupiny na trhu práce, ale zejména dává poradci podklady, které jsou využitelné při argumentaci o nezbytnosti změny / doplnění / rozšíření stávající kvalifikace daného klienta z řady příslušné profesní skupiny, ale i pro argumentaci proti zájmu o získání této kvalifikace u klientů, kteří mají kvalifikaci jinou a měli by zájem o získání rekvalifikace v tomto oboru. Blok poskytuje informace nejen na národní úrovni, ale i na úrovni jednotlivých krajů. Tyto regionální informace jsou velmi důležité, neboť situace v jednotlivých krajích může být výrazně odlišná a poradce i klienty zajímají především informace o situaci v daném kraji i z toho důvodu, že v ČR je geografická mobilita pracovních sil velmi omezená.

Metodické poznámky

Indikátor 2.1 – Vývoj celkové zaměstnanosti profesní skupiny v letech 2000-2010: Délka časové řady indikátoru se bude odvíjet od dostupnosti dat. Vlivem změny klasifikace v roce 2012 (KZAM CZ-ISCO) dojde k přerušení časové řady. Indikátor je vypočten z primárních dat VŠPS na základě otázky týkající se zaměstnání respondenta (KZAM, ISCO). Je zjištěn celkový počet osob v daném zaměstnání.

Indikátor 2.2 – Odvětvová struktura zaměstnanosti profesní skupiny v roce 2008 a 2010: Indikátor bude vypočítáván pro poslední rok, za který jsou k dispozici data z VŠPS. Změna odvětvové klasifikace (OKEČ CZ-NACE) umožňuje zpracovávat časovou řadu až od roku 2008. Indikátor je vypočítán z primárních dat VŠPS na základě otázky týkající se hlavního zaměstnání (CZ-NACE). Je zjišťováno, jak velký podíl z celkového počtu dané profesní skupiny je zaměstnán v jednotlivých odvětvích národního hospodářství.

Indikátor 2.3 – Vývoj zaměstnanosti profesní skupiny v jednotlivých krajích: Zastoupení profesních skupin v jednotlivých krajích je často velmi nízké, což ovlivňuje validitu propočtů na základě dat z VŠPS a tím i vypovídací hodnotu ukazatele. Není proto možné sledovat vývoj v jednotlivých letech, ale je nezbytné pracovat s průměry za delší časové období. Jako optimální se jeví průměry za čtyř až pětileté období. Přechod na klasifikaci CZ-ISCO

však v počátečních letech neumožní tuto doporučenou délku dodržet a bude nezbytné pracovat s kratším obdobím. Indikátor je vypočítán jako průměrný roční počet zaměstnaných dané profesní skupiny z dat VŠPS na základě otázky týkající zaměstnání respondenta a technické otázky týkající se okresu. Zjištěné hodnoty ukazatele představují pouze vstupní údaje pro výpočet změny, tj. růstu či poklesu zaměstnanosti profesní skupiny v daném kraji. Takto koncipovaný ukazatel umožňuje alespoň hrubé zachycení situace na regionálním trhu práce. Podrobnější zmapování situace na regionálních trzích by bylo možné pouze na základě ad hoc šetření v jednotlivých krajích.

Indikátor 2.4 - Volná pracovní místa a uchazeči o zaměstnání profesní skupiny v letech 2007-2010: U tohoto ukazatele je důležité komplexní zachycení volných pracovních míst (VPM). Do roku 2011 MPSV publikovalo na svých stránkách pouze informace o VPM hlášených podniky úřadům práce. To nepokrývalo komplexně VPM, neboť podniky často, zejména pro inzerci kvalifikačně náročnějších pracovních míst¹, využívaly služeb agentur práce nebo komerčních webových portálů. Proto bylo nezbytné informace MPSV příslušným způsobem doplnit (viz Příloha 2). V souvislosti se zrušením povinnosti podniků hlásit VPM místa úřadům práce musí MPSV od roku 2012 monitorovat inzerovaná VPM a lze předpokládat, že integrovaný portál MPSV bude obsahovat komplexní přehled nejen o uchazečích o zaměstnání, ale i o nabídce VPM. Indikátor vychází z údajů o VPM a uchazečích o zaměstnání dané profesní skupiny. Jejich vzájemné porovnání ilustruje míru nesouladu na příslušném segmentu trhu práce.

Indikátor 2.5 – Volná pracovní místa a uchazeči o zaměstnání profesní skupiny v jednotlivých krajích v letech 2007-2010: V rámci tohoto indikátoru jsou pro jednotlivé kraje propočítány počty uchazečů o zaměstnání dané profesní skupiny na jedno pracovní místo (VPM) vhodné pro tuto skupinu. Zdrojem dat je databáze MPSV o nabídce pracovní síly (uchazeči o zaměstnání) a poptávce po pracovní síle (VPM) v jednotlivých čtvrtletích a v jednotlivých okresech ČR. Z těchto dat jsou propočítány roční průměry nabídky a poptávky a z nich roční průměry počtu uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo. Pro poslední dostupný rok jsou uvedeny i roční průměry počtu uchazečů o zaměstnání a počtu VPM. Ukazatel ilustruje rozdíly v napětí na trhu práce pro danou profesní skupinu v jednotlivých krajích a míru odlišnosti situace na regionálních trzích práce vzhledem k celorepublikovému průměru.

Indikátor 2.6 – Míra nezaměstnanosti vybraných profesí v roce 2010: Ukazatel porovnává míru nezaměstnanosti dané profesní skupiny s mírou nezaměstnanosti nadřazené profesní skupiny a vybraných profesí, u kterých lze předpokládat určitou míru přenositelnosti stávajících znalostí a dovedností, tedy relativně snadnou rekvalifikaci. Tato skupina profesí je identifikována prostřednictvím ukazatele 4.2., je proto nezbytné mít propočet tohoto ukazatele již k dispozici. Zdrojem dat o počtech nezaměstnaných příslušné profese je databáze MPSV, zdrojem dat o počtu zaměstnaných s danou profesí jsou data z VŠPS. Míra nezaměstnanosti je vypočítána jako podíl, kdy v čitateli je počet nezaměstnaných a ve jmenovateli součet počtu nezaměstnaných a počtu zaměstnaných. Ukazatel je vyjádřen v procentech.

---

¹ Problematiku detailně analyzuje výzkumný projekt NVF „Sledování krátkodobých trendů v poptávce po pracovní síle“, podrobnosti udává příloha č. 2

3. UPLATNITELNOST OSOB S DANÝM OBOREM A STUPNĚM VZDĚLÁNÍ

Popis bloku a zdroje informací, použité pro výpočet jednotlivých indikátorů

Uplatnitelnost dané profesní skupiny je zkoumána na základě oboru a úrovně vzdělání, které je pro danou profesní skupinu nejvhodnější. Toto optimální vzdělání je určeno již v bloku 1 na základě informací obsažených v Národní soustavě povolání (NSP). Osob s optimálním stupněm a oborem vzdělání je na trhu práce obvykle mnohem více než osob v příslušné profesní skupině, neboť jen část absolventů daného vzdělávacího oboru volí po skončení studia uplatnění v nejvíce relevantních profesích. Kromě individuálních preferencí zde působí také vliv poptávky po dané profesi, která je ovlivněna vývojem odvětví, ve kterém daná profese nejčastěji nachází své uplatnění. V případě nepříznivého vývoje poptávky po produktech či službách tohoto odvětví dochází k omezování příslušných činností, k propouštění zaměstnanců, kteří musí hledat své uplatnění jinde.

Indikátor	Zdroj dat / informací
Vývoj odvětvové zaměstnanosti 2003-2010 pro vybraný obor a stupeň vzdělání	Vlastní výpočty z mikrodat VŠPS
Vývoj profesní uplatnitelnosti 2003-2010 pro vybraný obor a stupeň vzdělání	Vlastní výpočty z mikrodat VŠPS

Proč je tento blok důležitý

Tento blok má za cíl ukázat, jak se na trhu práce daří osobám s oborem a stupněm vzdělání, které bylo identifikováno jako optimální pro danou profesní skupinu. Jedná se o profesní skupinu, které se zhoršuje uplatnitelnost a která je nucena hledat uplatnění mimo rozhodující odvětví i mimo svoji původní profesi. V průběhu času lze sledovat, kde osoby s daným vzděláním nacházejí nové uplatnění, v kterých odvětvích a v jakých profesích. Tyto informace poradcům dokládají, do jakých odvětví a profesí jsou znalosti a dovednosti příslušným způsobem vzdělaných osob nejsnáze přenositelné, ať již z důvodu podobnosti určitých prvků vykonávané práce nebo z důvodu dostatečné poptávky na trhu práce.

Metodické poznámky

Indikátor 3.1 – Vývoj odvětvové uplatnitelnosti osob s daným oborem a stupněm vzdělání: Východiskem pro zpracování tohoto indikátoru je počet zaměstnaných osob s daným stupněm a oborem vzdělání získaný z mikrodat VŠPS. Z těchto dat je vypočítán podíl jednotlivých odvětví na celkové zaměstnanosti těchto osob ve dvou krajních rocích (je třeba zvolit dostatečně dlouhé období, např. pětileté, aby změny byly zřetelné). Odvětví jsou agregována dle nejvýznamnějších kategorií pro danou skupinu. Následně jsou propočítány změny v odvětvové struktuře zaměstnanosti v daném období, které vyjadřují procentní růst, stagnaci nebo úbytek počtu zaměstnaných v jednotlivých odvětvích s daným stupněm a oborem vzdělání.

Indikátor 3.2 – Vývoj profesní uplatnitelnosti osob s daným oborem a stupněm vzdělání: Východiskem pro zpracování tohoto indikátoru je počet zaměstnaných osob s daným stupněm a oborem vzdělání získaný z mikrodat VŠPS. Z těchto dat je vypočítán podíl jednotlivých profesních skupin v podrobnosti na trojmístnou KZAM na celkové zaměstnanosti těchto. Časové období je zvoleno shodně s obdobím u indikátoru 3.1. Následně jsou propočítány změny v profesní struktuře zaměstnanosti osob, které vyjadřují procentní růst, stagnaci nebo úbytek počtu zaměstnaných v jednotlivých profesích s daným stupněm a oborem vzdělání

Indikátor 3.3 – Vývoj profesní uplatnitelnosti pro daný obor a stupeň vzdělání (agregace na hlavní třídy KZAM): Tento ukazatel je zpracován na základě předchozího indikátoru 3.2 agregací profesních skupin do

základního jednomístného členění klasifikace zaměstnání (KZAM, CZ-ISCO). Následně jsou propočítány změny v profesní struktuře zaměstnanosti osob s příslušnou úrovní a oborem vzdělání. Tento indikátor poskytne poradcům informace o tom, zda se v průběhu času daná skupina uplatňuje více ve třídách s nižší náročností na kvalifikace (KZAM 9, CZ-ISCO 9), s obdobnou náročností (např. KZAM 8, CZ-ISCO 8) či vyšší náročností (např. KZAM 3, CZ-ISCO 3). To pomáhá určovat, zda jde obecně o obor vzdělání s dobrými, či naopak špatnými předpoklady uplatnitelnosti.

4. VHODNÉ SMĚRY PRO ZMĚNU NEBO ROZŠÍŘENÍ KVALIFIKACE

Popis bloku a zdroje informací, použité pro výpočet jednotlivých indikátorů

Indikátor	Zdroj dat / informací
Počet zaměstnaných	Vlastní výpočty z mikrodat VŠPS
Počet volných pracovních míst	Databáze MPSV
Poměr uchazeči o zaměstnání / volná místa	Vlastní výpočty z mikrodat VŠPS a statistik MPSV
Šance na budoucí uplatnění	NVF, výstupy modelu ROA-CERGE, expertní hodnocení
Průměrná mzda	Informační systém o průměrném výdělku

Proč je tento blok důležitý

Jedná se o shrnující část celého informačního produktu, která propojuje závěry ze všech částí do jednoho celku. Poradce tak dostává přehled potenciálně nejzajímavějších a nejhodnějších profesních skupin pro rekvalifikace nebo zvýšení kvalifikace u osob, které pracovaly na příslušné pozici a dosáhly optimální / doporučené úrovně a oboru vzdělání.

Metodické poznámky

Tabulka obsahuje základní informace o dané profesní skupině a profesních skupinách, ve kterých v analyzovaném období nacházela daná profesní skupina nejčastěji pracovní uplatnění. U každé profesní skupiny identifikované na základě čtyřmístného kódu KZAM (CZ-ISCO) jsou kromě těchto kódů uvedeny hodnoty čtyř ukazatelů. Jedná se o počet zaměstnaných v posledním roce, za které jsou dostupná data z VŠPS, dále o počet volných pracovních míst ke stejnému období zjištěný z databáze MPSV. Z této databáze jsou extrahovány i ukazatel o počtu uchazečů o zaměstnání připadajících na jedno volné pracovní místo. Průměrná mzda dané profesní skupiny je přebírána z Informačního systému o průměrném výdělku ČSÚ. Tyto indikátory jsou doplněny slovním vyhodnocením šancí na budoucí uplatnění, které je zpracováno na základě informací o budoucnosti profesí zpracovaných NVF.

PŘÍLOHA 1: VÝBĚR PROFESNÍ SKUPINY PRO PILOTNÍ INFORMAČNÍ PRODUKT

VÝBĚR PROFESNÍCH SKUPIN PRO ZPRACOVÁNÍ PILOTNÍ VERZE PRODUKTU

Produkt by se měl primárně zaměřit na profesní skupiny, které mají nízkou a/nebo výrazně se zhoršující uplatnitelnost na trhu práce. Tuto uplatnitelnost lze měřit následujícími způsoby:

- Dlouhodobý a výrazný pokles pracovních míst v ekonomice,
- Vysoká, nebo výrazně rostoucí míra nezaměstnanosti,
- Vysoký, nebo výrazně rostoucí podíl uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo nebo
- Vysoký podíl zaměstnanosti dané profesní skupiny v odvětvích s negativním výhledem budoucího vývoje.

Na českém trhu práce zároveň existují výrazné regionální rozdíly. Regionální trhy práce jsou v ČR značně izolovány a za zaměstnáním do jiného kraje denně vyjíždí jen zlomek pracovní síly (jedinou výjimkou je Středočeský kraj, jehož okresy Praha-východ a Praha-západ se v uplynulých letech staly cílem rozsáhlé migrace Pražanů do nové satelitní zástavby).

Je třeba se proto zaměřit i na ty profesní skupiny, které v národních statistikách nevykazují velké problémy z hlediska rozdílu mezi nabídkou pracovních příležitostí a poptávkou po nich, ale u kterých relativní rovnováha na národní úrovni skrývá značné rozdíly jednotlivých regionů. Ty jsou způsobené změnami v alokaci pracovních příležitostí (především v průmyslu a tržních službách) a na které nedokázalo počáteční vzdělávání (z hlediska počtu a struktury studentů a absolventů) dostatečně pružně reagovat.

ANALÝZA DLE STANOVENÝCH INDIKÁTORŮ

V první fázi se zpracování zaměřilo na nalezení vhodné profesní skupiny, na které by bylo dobré informační produkt pilotovat. Byla vytvořena databáze profesních skupin, založená na podskupinách KZAM (čtyřmístná klasifikace). V případě vybraných profesních skupin, které bylo možné označit za velmi příbuzné z hlediska požadavků na vzdělání a kvalifikace, byly využity i skupiny KZAM (třímístná klasifikace). Z této databáze bylo na základě 4 indikátorů (viz předchozí kapitola) vybráno několik profesních skupin, které jsou dle alespoň 2 z těchto 4 indikátorů mezi nejvíce problémovými profesními skupinami na českém trhu práce. Hodnoty těchto indikátorů, které byly považovány za problematické, byly zvoleny takto:

- Více než 30 % pokles zaměstnanosti profesní skupiny v období 2000-2010;
- Míra nezaměstnanosti dané profesní skupiny vyšší než 10 %;
- Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo vyšší než 10;
- Počet zaměstnaných osob v dané profesní skupině vyšší než 10 tisíc.

Zároveň byla provedena i analýza toho, zda jsou tyto profesní skupiny vnitřně konzistentní z hlediska stupně a oboru vzdělání. Proč je taková analýza důležitá? Pouze přes obor a stupeň vzdělání je totiž možné sledovat, jak se mění profesní struktury, tedy jak se lidé s různou kvalifikací uplatňují v různých povoláních v čase. Taková analýza je možná pouze u vzdělanostních skupin, které jsou silně spjaty s určitými profesemi. Dobrým příkladem jsou například středoškolské učební obory zaměřené na textilní výrobu, jejichž absolventi se v uplynulých letech výrazně koncentrovali v profesích v textilní a oděvní výrobě, nebo potravinářské učební obory.

Pro pilotní ověření se tedy do širšího výběru dostalo 14 profesních skupin. Hodnoty indikátorů u jednotlivých profesních skupin jsou barevně odlišeny tak, aby ty nejvíce problematické byly na první pohled zřetelné .

Tabulka 1: Výběr profesních skupin pro pilotní ověření informačního produktu

Profesní skupina	KZAM	Počet zaměstnaných (2010)	Změna zaměstnanosti 2000-2010	Poměr uchazeči /VPM (2010)	Míra nezaměstnanosti (2010)
Krejčí	7433	6700	-43 %	66,0	20,13 %
Kadeřníci a holiči	5141	22300	+7 %	35,4	11,81%
Strojvedoucí	8311	13900	+22 %	30,9	1,75 %
Malíři a tapetáři	7141	14500	-12 %	30,4	11,17%
Zpracovatelé a pěstitelé zahradních plodin	6113	13200	+9 %	30,3	15,12 %
Číšníci, servírky	5123	57200	+11 %	16,3	16,98 %
Chovatelé hospodářských zvířat	6121	11500	-60 %	14,6	6,67 %
Kuchaři	5122	77800	-4 %	13,6	16,76 %
Montážní dělníci montující mechanická zařízení	8281	26100	+91 %	13,3	19,40 %
Nižší účetní	4121	34300	-39 %	12,3	3,61 %
Technici a laboranti v oblasti biologie a zoologie	3211	15900	-29 %	11,9	2,46 %
Švadleny a vyšivači	7436	11800	-54 %	10,0	21,11 %
Zpracovatelé pekárenských a cukrářských výrobků	7412	16500	-22 %	9,7	14,08 %
Obsluha šicích a vyšivačích strojů	8263	11200	-31 %	1,6	4,77 %

VELMI VÝZNAMNÁ HODNOTA INDIKÁTORU

STŘEDNĚ VÝZNAMNÁ HODNOTA INDIKÁTORU

Na základě multikriteriálního výběru byly stanoveny tyto nejvíce problémové profesní skupiny:

Tabulka 2: Priority pro pilotní ověření informačního produktu

Pořadí	Profesní skupina	KZAM	Počet osob na trhu práce (2010)
1.	Krejčí, švadleny a vyšivači ²	7433+7436	18500
2.	Kuchaři	5122	77800
3.	Zpracovatelé a pěstitelé zahradních plodin	6113	13200
4.	Malíři a tapetáři	7141	14500
5.	Montážní dělníci montující mechanická zařízení	8281	26100
6.	Zpracovatelé pekárenských a cukrářských výrobků	7412	16500
7.	Kadeřníci a holiči	5141	22300
8.	Číšníci, servírky	5123	57200

² Vzhledem ke kvalifikační příbuznosti bylo možné tyto dvě podskupiny KZAM posuzovat jako jedinou profesní skupinu.

PŘÍLOHA 2: ZJIŠŤOVÁNÍ CELKOVÉHO POČTU VOLNÝCH MÍST NA TRHU PRÁCE

POPIS VÝZKUMNÉHO PROJEKTU

Cílem projektu bylo postihnout krátkodobé trendy v poptávce po pracovní síle. Řešení probíhalo ve dvou základních rovinách. První rovina spočívala ve vyhodnocení, na základě jakých informací lze analyzovat poptávku po pracovní síle co možná nejlépe a jak tyto informace získat. V rámci druhé roviny řešení bylo zkoumáno, jakým způsobem je možno postihnout cyklický pohyb trhu práce a na základě jakých indikátorů je možno předpovídat jeho krátkodobý vývoj. Projekt měl dvě hlavní části:

- a) Monitoring poptávky po pracovní síle a
- b) Analýzy a predikce krátkodobých trendů na trhu práce.

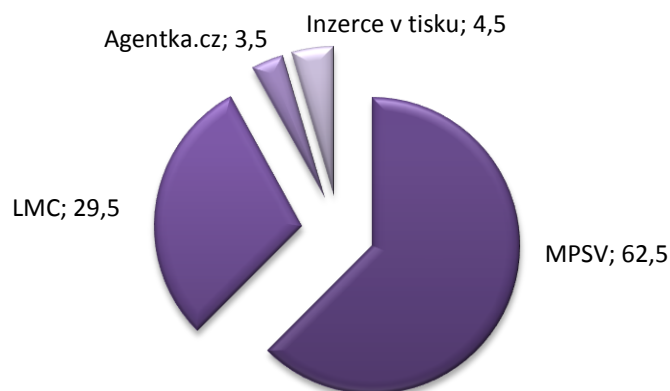
POSTUP VYTVÁŘENÍ JEDNOTNÉ DATABÁZE VOLNÝCH PRACOVNÍCH MÍST

Pro získání uceleného přehledu o nabídce volných pracovních míst (VPM) byly využity následující informační zdroje: databáze úřadů práce ze zdroje MPSV, monitoring tisku, monitoring internetových portálů práce (Jobs.cz, Prace.cz a Agentka.cz). Pro **vytvoření jednotné databáze VPM** byla vytvořena **metodika** (v rámci výzkumného projektu zpracovaného NVF) spočívající v následujících krocích:

1. **Sjednocení profesních kategorií z jednotlivých zdrojů** – za základ byla zvolena kategorizace KZAM (čtyřmístná a třímístná), která je využívána v databázi úřadů práce. U inzerátů, které neobsahují identifikaci podle KZAM, je kód KZAM přiřazen na základě: i) kategorií profesí, které k danému inzerátu přiřadil jeho zadavatel na portálu práce; ii) informací o vzdělání; iii) klíčových slov obsažených v názvu inzerátu; iv) kombinací těchto metod. K tomu byl vytvořen seznam klíčových slov a slovních spojení. Přiřazování kódů KZAM k jednotlivým nabídkám práce (dolování dat) – probíhá na základě vytvořené a naprogramované syntaxe přiřazování ve statistickém programu SPSS včetně rozhodovacího algoritmu výběru jedné z vícečetných možností.
2. **Identifikace a odstranění duplicit** – je prováděno na základě zvolených deskriptorů (název pracovního místa, lokalita, a z nepovinných údajů požadované vzdělání, zaměstnavatel), při ponechání jednoho originálního záznamu; odstraněním zastaralých záznamů
3. **Sjednocení kategorií vzdělání** – data z různých zdrojů se liší také v používaných kategoriích požadovaného vzdělání. Proto jsou pro sjednocení stanoveny širší skupiny tak, aby pokrývaly různé kategorie: základní a bez vzdělání; střední bez maturity; úplné střední; vyšší odborné a bakalářské; magisterské, doktorské a postgraduální.
4. **Přepočítání inzerčních nabídek na počet volných pracovních míst** – vzhledem k tomu, že jeden inzerát může představovat nabídku více pracovních míst, bylo pro stanovení počtu volných pracovních míst využito expertně odhadnutých koeficientů pro jednotlivé kategorie profesí, které jsou odvozeny ze statistik databáze úřadů práce.
5. **Sloučení informací do souhrnného přehledu nabídky volných pracovních míst** - Postupným slučováním neduplicitních záznamů je vytvořen jeden soubor volných pracovních míst k danému datu publikace inzerátů.

ÚŘADY PRÁCE A JEJICH POKRYTÍ NABÍDKY VOLNÝCH MÍST

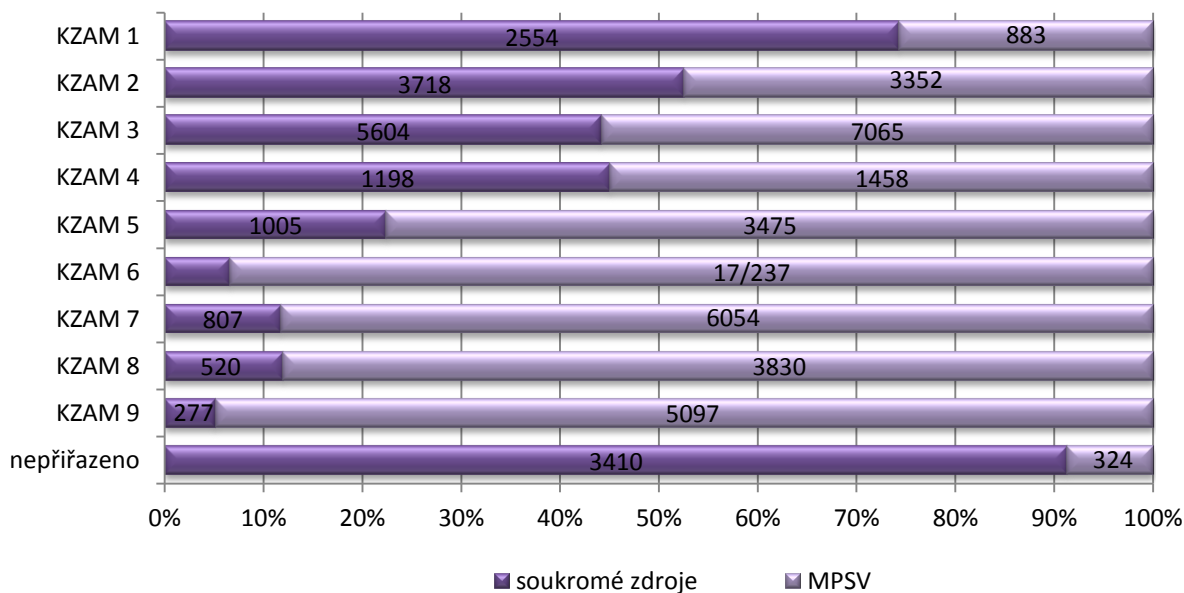
Obrázek 1: Pokrytí nabídky VPM: MPSV a ostatní šetřené zdroje (červen 2010, v %)

Zdroj: NVF-NOZV

Komentář: MPSV pomocí evidence úřadů práce zachycuje přibližně 63 % všech volných míst na trhu práce; internetové zdroje představují 33 %.

Obrázek 2: Rozložení nabídky volných pracovních míst mezi soukromé zdroje a informace úřadů práce dle hlavních tříd KZAM (počet volných pracovních míst)

Zdroj: NVF-NOZV

Komentář: Úřady práce evidují téměř 95 % volných míst v zemědělství (KZAM 6); 90 % nabízených pozic u profesí řemeslníků a kvalifikovaných výrobců (KZAM 7) a u obsluhy strojů (KZAM 8); naopak u profesních skupin KZAM 2-4 je podíl úřadů práce na zachycených volných místech přibližně poloviční.

PŘÍLOHA 3: PRACNOST VYTVÁŘENÍ INFORMAČNÍHO PRODUKTU

Tato příloha hodnotí pracnost vytváření informačního produktu z hlediska časové náročnosti na jeho jednotlivé fáze.

Tabulka 3: Náročnost zpracování informačního produktu

Krok	Popis kroku	Rozsah práce v hodinách
1.	Výběr, získání a úprava vstupních dat (MPSV, ČSÚ, NVF, NÚV)	40 hodin
2.	Výběr problémových skupin na trhu práce – prioritní pro zpracování produktu	40 hodin
3.	Konzultace s experty	16 hodin
4.	Zpracování vstupních charakteristik profesní skupiny	16 hodin
5.	Zpracování analýzy situace na trhu práce pro profesní skupinu	12 hodin
6.	Zpracování analýzy uplatnitelnosti pro profesní skupinu	12 hodin
7.	Zpracování doporučení pro směry rekvalifikace / rozšíření kvalifikace	16 hodin
8.	Zpracování výsledné podoby produktu, ověření výstupu	8 hodin
	Celkem (kalkulace pro 1 produkt)	160 hodin / 20 dnů
	Celkem (kalkulace pro 10 produktů)³	880 hodin / 110 dnů

Poznámka: Odhad časové náročnosti nezahrnuje náročnost zpracování vstupní metodiky

³ Kroky 1. a 2. je nutné vykonat bez ohledu na počet zpracovávaných produktů.